

Tematické okruhy z pedagogicko – psychologických disciplín

volitelná část SZZ bakalářských programů

Každý student přicházející k ZZK předloží seznam prostudované literatury

1. Pedagogika jako věda o výchově a vzdělávání.

- Pedagogika jako věda. Předmět pedagogiky. Vztah pedagogiky k ostatním vědám.
- Aktuální otázky pedagogiky.

2. Výchova jako součást rozvoje osobnosti dítěte.

- Výchova a její procesuální stránka. Vývoj názorů na možnosti a způsoby výchovy.
- Aktuální otázky spojené s novými přístupy ve výchově jedince (respektující výchova, globální výchova, multikulturní výchova atd.)

3. Postavení žáka a učitele ve vyučovacím procesu.

- Charakteristika základních subjektů vyučovacího procesu. Různé způsoby vedení vyučovacího procesu. Humanistické koncepce vyučování.
- Pedagogická diagnostika žáka a učitele ve vyučovacím procesu.

4. Vzdělávací soustava a systém vzdělávání v ČR

- Soustava škol a školských zařízení
- Povinná školní docházka a její plnění, odklad povinné školní docházky, individuální vzdělávání
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Vzdělávání příslušníků národnostních menšin a cizinců

5. Přirozené prostředí a jeho význam z hlediska výchovy

- Rodinné prostředí, funkce rodiny
- Rizikové a dysfunkční rodiny, náhradní rodinná výchova
- Prostředí vrstevnických skupin
- Lokální prostředí

6. Prostředí výchovně vzdělávacích institucí a jeho význam z hlediska výchovy

- Školní prostředí, funkce školy, školní třída jako malá sociální skupina
- Vztahy mezi žáky, sociální klima školní třídy, postavení žáků ve školní třídě, možnost diagnostiky sociálních vztahů
- Prostředí mimoškolních výchovně vzdělávacích institucí a institucí nahrazujících rodinnou výchovu

7. Vztah jednotlivých etap vývoje společnosti a užívaných přístupů k výchově promítaných do konkrétních modelů dobového vzdělávání.

- Místo a role výchovy a vzdělávání v antické společnosti. Proměny rolí výchovy a vzdělávání v jednotlivých etapách středověké společnosti.
- Proměny pohledů výchovu a vzdělávání v kontextu vývoje vzdělávacích systémů v jednotlivých fázích novověku (reformy školství v 18. a 19. století).
- Význam vzdělávání pro vznikající českou společnost.

8. Rostoucí význam výchovy a vzdělávání od novověku k postindustriální společnosti dneška

- Tradiční modely vzdělávacího systému a pojetí institucionalizovaného vzdělávání a výchovy a jejich kritici
- Proměny pojetí dítěte a jeho výchovy ve 20. století a na přelomu nového milénia.
- Nové modely a postupy vzdělávání ve vztahu k aspektům globalizace.
- Podoby výchovy a vzdělávání ve vývoji české společnosti ve 20. stolctí a v současnosti.
- Multikulturní společnost a role interkulturního vzdělávání a výchovy.

9. Sociálně nežádoucí jevy

- Příčiny, prevence, reedukace poruch chování
- Přehled sociálně patologických jevů

10. Nejvýznamnější sociálně patologické jevy

- Agrese a autoagrese
- Závislosti
- Kriminalita

11. Psychologie jako věda

- Předmět psychologie, její význam.
- Determinace psychiky.
- Odvětví psychologie.
- Psychologické metody.

12. Kognitivní procesy

- Senzorické procesy a vnímání.
- Představování.
- Myšlení a řeč.
- Tvořivost. Tvořivý přístup k řešení problémů.

13. Psychické stavy a procesy

- Paměť a pozornost.
- Emoce a vůle.
- Náročná životní situace (frustrace, stres, konflikty)

14. Psychologie osobnosti

- Aktivačně motivační vlastnosti.
- Charakter a seberegulační vlastnosti.
- Dynamické vlastnosti, typologie temperamentu.
- Výkonové vlastnosti, schopnosti, inteligence.

15. Socializace osobnosti

- Mechanismy a instituce socializace.
- Sociální učení.

16. Sociální komunikace

- Struktura komunikace.
- Verbální a neverbální komunikace.
- Poruchy komunikace.

17. Sociální skupiny

- Klasifikace sociálních skupin.
- Sociální role a sociální status, sociometrická pozice jedince ve skupině.

18. Periodizace psychického vývoje a jeho determinanty

- Fyzické, psychické a sociální charakteristiky
- Integrační, kulminační a involuční periody

19. Specifické problémy vývoje dítěte

- Psychická deprivace
- Poruchy vývoje
- Vývoj dítěte s ADD, ADHD

20. Psychický vývoj

- Vývoj poznávacích a emočních procesů
- Vývoj řeči, charakteru a morálních vlastností
- Vývoj sebepějetí

Doporučená literatura

- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amosium, 1992.
- DINKMAYER, D., MCKAY, G., D. *Efektivní výchova krok za krokem*. Praha: Portál, 1997.
- HORKÁ, H., HRDLIČKOVÁ, A. *Výchova pro 21. století*. Brno: Paido, 1998.
- HRABAL, V. sen. i jun. *Diagnostika*. Praha: UK, 2002.
- HRADČNÁ, M. a kol. *Práce učitele s právy dítěte*. Praha: ISV, 1996.
- KOPŘIVA, P. a kol. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2005.
- PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium, 1995.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV, 2001.
- TONUCCI, F. *Vyučovat nebo naučit*. Praha: PeF UK, 1992.
- VALENTA, J. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem*. Praha: Nakladatelství ANAG, 2005
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: 1993.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003.
- HRABAL, V. *Pedagogickopsychologická diagnostika žáka*.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: 2002.
- KŘIVOHLAVÝ, J.; MAREŠ, J. *Pedagogická a sociální komunikace ve škole*. 1995.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*
- kol.: *Interkulturní vzdělávání nejen pro středoškolské pedagogy*. Člověk v tísní a NLN, Praha 2002.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV nakladatelství, 2001.
- BAUMAN, Z. *Myslet sociologicky*. Praha: SLON, 2002.
- JEHLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis.2004
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 2004.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál. 2001.
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2001.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004.
- HOLEČEK, V.; MIŇHOVÁ, J.; PRUNNER, P. *Psychologie pro právníky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.
- HŘÍCHOVÁ, M.; NOVOTNÁ, L.; MIŇHOVÁ, J. *Vývojová psychologie*. Plzeň: ZČU, 2004.
- LANGMEIER, J.; KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia, 1995.
- NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. Praha: Academia, 1997.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2003.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000.
- VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000.
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění
- vyhláška č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a o některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných